

הסכם עם כיל

האוצר: להעלות תמלוגי כיל ל-10% לכמה שנים - ואז לבחון אותם מחדש

לפי הצעת ההחלטה של האוצר, קציר המלח יעלה לממשלה 1.3 מיליארד שקל - ולא 760 מיליון שקל • ארדן יתנגד בממשלה להצעה: "האוצר כרך את התמלוגים בקציר המלח ועשה סלט, מה הקשר בין השניים?" • כיל: "דרישות האוצר היו מוגזמות ולא צודקות"

מאת אורה קורן

«האוצר תיקן את הצינת ההחלטה שהעביר לממשלה, העוסקת בהבנות בין המשרד לכיל בנוגע לתמלוגים שתשלם כיל למדינה בגין הפקת האשלג בים המלח, ובמימון קציר המלח להצלת בתי המלון מהצפה. זאת בעקבות חשיפת TheMarker בשבוע שעבר כי הנתונים שהציג האוצר לגבי נתח המדינה מרווחי כיל - שגויים. האוצר טען לשיעור של 55%, בעוד שהתמורה לפי חישובי המעורבים היא ב-30%»

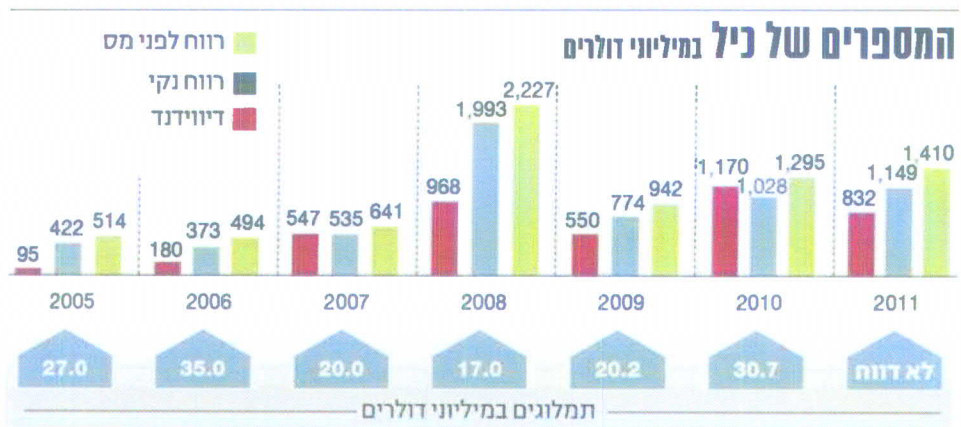
המס של כיל וער שיושלם תהליך הבוררות לגבי חובות העבר של כיל בעניין התמלוגים. אלה יסיימו רק בעוד כמה שנים, נוכח מורכבותם, לדברי המשרד. עם זאת, האוצר מעריך כי התמלוגים מכיל יהיו גבוהים ב-30%-80% מהיום. ההצעה קובעת כי הגדלת התמלוגים מרווחי כיל והכנסותיה צריכה להיות מדרגת. הסעיף הלפניאחרון בהצעת ההחלטה קובע כי הממשלה אינה רואה צורך "לעת הזאת" לשנות את נוסחת התמלוגים, ולכן לא תיזום ואף תתנגד להצעות חוק שיבקשו לשנות את המסגרת המוצעת. אם בכל זאת תתבצע חקיקה פרטית, כיל תוכל לסגת מהתחייבותה לשלם 10% תמלוגים ותוכל להחזיר את הסוגיה לבוררות. בעניין קציר המלח קובעת ההצעה כי כיל תשלם 3.04 מ"ל ליארד שקל מתוך עלותו הכוללת של הקציר, שהיא 3.8 מיליארד

שקל. המדינה תוסיף 760 מיליון שקל, מתוכם 334 מיליון שקל דייוידנד שנמשך ב-1992. עם זאת, בהצעת ההחלטה נכתב כי העלות התקציבית תעמוד על הרשאה להתייב בסכום של 1.33 מיליארד שקל בשנת 2012, שהם 760 מיליון שקל במחירי 2010. אם תהיה חריגה מעלות הקציר כתוצאה מסירבול ביורוקרטי ממשלתי, האוצר יממן 10% ממנה מעל חדיגה של 100 מיליון שקל, ועד 180 מיליון שקל.

ארדן: "האוצר יצור נלגאן"

בנוסף לאלה מציע משרד האוצר להטיל על צוות בראשות מנכ"ל משרד ראש הממשלה להביא בתוך 60 יום לאישור הממשלה תוכנית לשיקום ופיתוח אזור ים המלח. השר להגנת הסביבה גלעד ארדן אמר אתמול כי "אתנגד בממשלה להצעת המחליטים של האוצר וארוש מראש הממשלה

להקים ועדה ציבורית לבחינה מחודשת של מדיניות הממשלה בכל הנוגע לשימוש וניצול משאבי הטבע של ישראל". ארדן הוסיף כי "על הממשלה לקבוע מדיניות ארוכת טווח לשימוש וניצול של כלל משאבי הטבע, כך שישקפו נכונה את חלקו של הציבור מהרווחים, ולא להגיע ברגע האחרון עם החלטה חפוזה לאישור, כפי שקורה היום. בכיל צריך להיות מיסוי על רווחי יתר, לא רק על המחזור. צריך מדיניות תמלוגים פרוגרסיבית, ככל שכיל מגדילה את התפוקה, גדלה השאיבה ומפלס הים יורד - יש יותר בולענים ויותר נזק לסביבה. אין סיבה שהתמלוגים יישארו 10% ללא מס על הרווח". ארדן הוסיף כי "האוצר יצור נלגאן. כרכו שם את התמלוגים במה שלא קשור, בקציר המלח. בכך הם עשו סלט. מה הקשר בין השניים?". לדבריו, צריך לעכב

נתונים: אורן מרינד

את ההחלטה בשבוע לפחות, כדי להימנע מטעויות. "השרים צריכים זמן כדי ללמוד מה קורה בעור, לם, אף שלא צריך לעשות בדיוק אותו דבר. צריך לזכור שאצלנו האשלג הוא גם אחד מפלאי תבל, לעומת האשלג בקנדה, למשל, ועדיין בקנדה המיטוי גבוה יותר", אמר. "ראינו שכשפועלים מהר מדי נגרמות טעויות (ארדן התייחס לטעות החישוב של משרד האוצר; א"ק)", הוסיף.

מכיל נמסר בתגובה כי "אף שרדישות האוצר היו מוגזמות ולא צורקות, נהגנו באחריות ציבורית מתוך דאגה לעתיד המשותף של התיירות והתעשייה בישראל. תקבולי המדינה ממפעלי

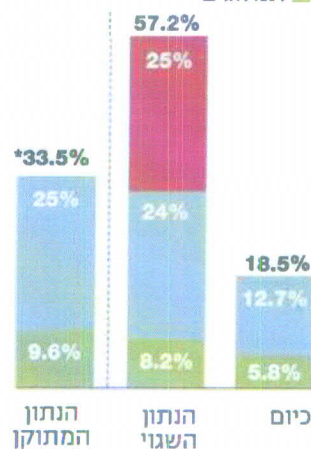
ים המלח לפני ההסכם היו מהגבוהים ביותר בעולם האשלג – ולאחר ההסכם הם הכי גבוהים בעולם האשלג".

לטענת כיל, חלק הממשלה משיעור הרווח לפני מס של כיל הוא 76% וכולל גם את חישובי הזיכיון וקציר המלח. חישוב עלות הזיכיון התבססה על הערכת אנשי כיל, לפיה 75% מעלות כיל בהפרטה, בסך 1.07 מיליארד דולר, נבעה מעלות הזיכיון. במשרד האוצר רחו את דרישת כיל לשקף לל בחלק הממשלה את קציר המלח ומס הדיווידנדים, ולא הזכירו בחישוביהם את עלות הזיכיון.

טעות של מיליארדים

נתח המדינה מרווחי כיל

מס דיווידנד ■ מס חברות ■ תמלוגים

*חלק הממשלה מחושב מהרווח התכעולי. מכיוון שהתמלוגים זכאים להחזר מס, התיקן המצטבר (33.5%) משקלל את החזר

האינטרסים והמספרים מאחורי ההסכם עם כיל

כיצד פירסמה כיל נתונים שהאוצר כבר הודה שאינם נכונים, איך חושב נתח המדינה ברווחי החברה והאם יש עוד מקום לתיקון • שאלות ותשובות בעניין ההסכם השרוי במחלוקת עם כיל

תצלום: אמיל סלמן

חלונת 25 אורה קורן

« כבר ביום רביעי, כמה שעות לאחר מסיבת העיתונאים של משרד האוצר בעקבות החשב עם כיל, גילה TheMarker שהנתונים שהציג המשרד מקורם בטעות. מדד מרכזי לטיב ההבנות הוא נתח המדינה – החלק שמקבלת המדינה מהרווחים של כיל. החשיפה הראתה שזו אמורה להיות במחצית מהתמורה שועליה הצביע האוצר – 25% במקום כ-55%. הסיבה: בחישובי האוצר נכלל מס בשיעור של 25% על דייווידנים, שלא נהוג לכלול בחישובי תמורה למדינה משימוש באוצרות טבע. לאחר כשנה של משא ומתן עם כיל ואולטימטום שפג ביום שלישי האחרון בחצות, הגיעו הצדדים להבנות אוד ליום רביעי. אלה כללו את התשלומים של כיל תמורת השימוש במשאבי הטבע של המדינה היצולת בתי המלון שלחוף ים המלח המהפכה. סוגיה נוספת של מחלוקת על תמלוגי עבר של כיל לא נכללה בהכנות ונתרה בבוררות.

ביום רביעי בצהריים זימן משרד האוצר מסיבת עיתונאים שבה פירט חלק מההבנות עם כיל. בתום מסיבת העיתונאים העביר TheMarker את המצגת שהופיעה במסיבת העיתונאים לידי עמותת ארם טבע ודין. עשר דקות לאחר מכן התקבלה התשובה: "זו האמא של כל השקשוקות, הונאה של הציבור". הסיבה: בחישוב התמורה למדינה נכלל המס על הדייווידנים בשיעור 25%, ובנוסף לחישובים אחרים במחלוקת, מדובר בנתח מדינה של כ-25% בלבד. כשלוש שעות לאחר מסיבת העיתונאים ביום רביעי העביר TheMarker שאלה למשרד

האוצר, בה התבקש המשרד לענות בין השאר על הטענה כי טעה

כשהכליל מס דייווידנים בחישוב התמורה למדינה. במשרד האוצר בחרו שלא להגיב לטענה. בערך כאותו זמן אישר דירקטוריון כיל את ההסכם.

ההודעה שפירסמה כיל ביום חמישי בבוקר הרגישה כי התמורה למדינה תהיה אף גבוהה יותר – 60%. זאת אף שבאותו בוקר כבר נחשפה הטעות של הכללת 25% בחישוב. למשרד האוצר נדרשו כמה שעות נוספות, ובצהריים הורה בטעותו בחישוב הדייווידנים וקבע שהתמורה למדינה תהיה 33.5% בלבד.

33.5% תחה? לא ברור. כאשר שר האוצר יובל שטייניץ נשאל במסיבת העיתונאים כיצד מחושבת התמורה למדינה – האם מתוך הרווחים או ההכנסות – הוא לא ידע להשיב ישירות ואמר: "תיכף תשמעו מהפירוט של החשבת הכללית". אך גם ממנה לא ניתן היה להבין מתוך מה מחושב נתח המדינה.

כך, כבר במסיבת העיתונאים התקבל הרושם שבחישוב התמורה למדינה אכל משרד האוצר שקשוקה, חריפה במיוחד שבישלה כיל. החברה הביאה מספרים מן הגורן ומן היקב, כדי להראות שהתמורה למדינה תהיה קרובה לזו שנקבעה בוועדת שטיינסקי

(60%) - כדי למנוע הקמת ועדת שטיינסקי ב' שתכפה עליה תמלוגים גבוהים יותר.

איפה השקשוקה כאן? כיל ניסתה לשכנע את משרד האוצר להכליל כל מה שאפשר בחישוב התמורה למדינה: החל בתשלומים שהעבירה בשנות ה-90 עם הפרטת החברה, בהיוון להיום, ועד השקעתה בקציד המלח בבריכה שבבעלותה, פעולה שתציל את בתי המלון המהפכה, כפי שסיפר שטייניץ. לרבריו, משרד האוצר סירב להכליל את קציד המלח בתמורה למדינה. כיל חיברה בחישוב התמורה למדינה בין עגבניות לצ'ילי ולפלפלים ויצרה שקשוקה של התמורה למדינה. כך נמנו במצטבר תמורות ממכירות ומרווחים והגיעו לכ-55% תמורה למדינה. גם החיבור בין תשלום התמלוגים לטוח ארוך למימון המיירי של ההגנות על בתי

המלון בים המלח הוא סוג של ערכוב מיותר, שגרם ככל הנראה להקטנה משמעותית בתמלוגים, כפי שיוסבר בהמשך.

33.5% הוא תספור סובי? לא בטוח, מכיוון שישנם עוד כמה סימני שאלה לגבי החישוב, כמו התאמת התקבולים לבסיס משותף, והגדרות מדויקות יותר בחישוב התמלוגים. משרד האוצר גם טרם קבע מהו מס החברות של כיל, שיעור בין 16% ל-25%. הנתון 33.5% מבוסס על חישוב לפיו תשלם כיל מס מרבי של

25%, אך הסיכוי שזה יקרה נראה כדגע קלוש. כיל ואגף התקציבים מנהלים זה כשנה מגעים בסוגיה, ובהצעת המחליטים שהעביר משרד האוצר לממשלה ותובא היום להצבעה נאמר כי המגעים יימשכו עוד זמן רב.

בנוסף, ישנה מחלוקת משפטית שנובעת מחישוב בסיס התמלוגים. במסגרת הפרטת כיל בשנות ה-90 נקבע בחקיקה כי התמלוגים יחושבו מעל מכירות

אשלג של מיליון טונה. מכתב שרים שנמסר לרוכשים קבע שהתמלוגים יחושבו מעל 3 מיליון טונה. בהבנות החדשות עם כיל מהשבוע שעבר נקבע כי התמלוגים המוגדלים (10%) ישולמו מעל מכירות של 1.5 טונה. לטענת גודמים משפטיים, חקיקה היא חזקה יותר ממכתב שרים, לכן נעשה כאן ויתור לכיל, ויש לחזור ולדרוש את התמלוגים מעל מיליון טונה. מנגד, כאוצר מציגים את

ההסכמה ל-1.5 מיליון טונה כדושג. התאמת התמלוגים לבסיס של מיליון טונה עשויה להגיב תוספת הכנסות של כ-60 מיליון שקל בשנה. בשבוע שעבר ציין שטייניץ כי החדרת הדף ב-1.5 מיליון טונה (3- מיליון ל-1.5 מיליון טונה) תבטא בתוספת תשלום למדינה של 175 מיליון שקל בשנה, שהם 1.7 מיליארד שקל עד תום תקופת היכיון.

האם תמלוגים בנובה
33.5% הגיוניים על פי התקובל בעולם?
החישובים מסוככים, מכיוון

שבועולם קיימים סוגי מס נוספים שלא קיימים בישראל. שטייניץ אמר במסיבת העיתונאים שתמלוגים של 55% גבוהים מהנהוג באירופה, אולם נמוכים מהנהוג בקנדה.

בכל מקרה, יש בעיה בהשוואה של התמלוגים של כיל לתשלוי מי חברות אחרות בעולם, מכיוון שהסיכון וההשקעות שלה באיסוף האשלג נמוכים בהרבה מאלה של המתחרות. על כך היא מרווחת בר"חות הכספיים שלה: לרבריה, כל שעליה לעשות הוא לאסוף את האשלג מהבריכות, בעוד שמתחם רותיה כוררת אותו ממעבה הארמה בעמל רב. יתר על כן, כיל מודה שגם אין לה עלויות אחסון שמתחרותיה משלמות, מכיוון שהאקלים בנגב מאפשר לה להשאירו בחוץ.

בנוסף, יחסית לוועדת שטיינסקי, שקבעה דף של 60% מהרווחים בגין ניצול משאבי טבע ששייכים לכלל הציבור, 33.5% הם שיעור נמוך מאוד. שטייניץ טען כי בעולם מקובל לשלם על אשלג תמלוגים נמוכים מאלה המשולמים

על גז, אך לא בטוח שזה צריך להיות המצב בישראל, במיוחד לאחר שכיל שילמה תמלוגים מגוחכים למדינה מאז הפרטתה בשנות ה-90.

ההבנות עם כיל כוללות גם פרק על מימון הגנת בתי המלון בים המלח. גם אם נכלול טעויות בחישוב?

לפי האוצר, כיל תממן 90% מע" לות קציד המלח, הנאמדת לפי חי" שוביה ב-3.8 מיליארד שקל. ואולם, בהבנות נקבע שהיא תשלם 3.04 מיליארד שקל - כ-80% בלבד מהד עלות. בתשובה לכך אמר שטייניץ כי ה-10% הנוספים הם למעשה כספים שנקלחו מכיל בשנות ה-90 למימון הגנות על ים המלח - 30 מיליון דולר שבהיוון להיום שווים כ-330 מיליון שקל. הוא אף התהדר בכך שמדובר בחישוב שמרני לעומת סכום כפול שאליו כיל טענה בחי" שוב ההיוון. ואולם, שטייניץ גם הודה כי המדינה מימנה עד כה כ-60% מפעולות ההגנה על בתי המלון, שכללו הגבהת סוללות סביבם. במ" סיבת העיתונאים לא ניתנה תשובה לשאלה מדוע לא הופחתו עלויות אלה מאותם 30 מיליון דולר.

בנוסף, לא ברור מדוע האוצר התעלם מבריקת משרד המשפ" טים, שקבעה כי לא בטוח שצריך להתייחס לרייווידנר ככה שגועד

חיטכון של מיליארדי שקלים, ואולי אף עשרות מיליארדי שקלים עד תום תקופת הזיכיון ב-2030 ואולי גם אחר כך, אם יחלט להאריכו. לאוצר היה אינטרס הפוך - להקטין את ההוצאה הממשלתית על מימון ההגנות לבתי המלון, כדי לא לפתוח את התקציב השנתי ולתמוך בתוכו בין ההכנסות להוצאות.

האם האוצר התרשל?

את שלבי המשא ומתן האחרונים ניהלה החשבת הכללית החדשה יחד סית באוצר, מיכל עבאדי-בויאנג'ו, שציינה כי המשרד נעזר ביועץ החיצוני אשר בלאס, שמלווה את המשרד גם בכורדות על תמלוגי העבר. כורדות זו, שלא נכללה בהכרזות, עוסקת במחלוקת על מיליארד שקל חוב לכאורה של כיל למדינה. ברור שהאוצר לא עשה עבודה מספיק טובה מול היועצים הממולחים של כיל, אולם בשלב זה נראה כי הטעות של 25% נעשתה בתום לב. עם זאת, לא ברור מדוע בחד האוצר להתעלם מהמלצות מפר"רשות של המשנה ליועץ המשפטי לממשלה, אבי ליכט, שקבע כי כיל בכל מקרה צריכה לממן את חלק הארי מעלות הצלת בתי המלון, ואם לא תושג הסכמה - תוכל המדינה לפנות לחקיקה. כן הציע להקים את ועדת ששינסקי ב' כדי לקבוע את גובה התמלוגים שראוי שהמדינה

לממן את בעיית ההצפה בים המלח. בהבנות עם כיל נקבע שאם העלות תהיה גבוהה מ-3.8 מיליארד שקל, כפי שסבורה הממשלה שהעריכה אותה ב-4.7 מיליארד שקל - כיל תממן את התוספת בעצמה, אלא אם החריגה תנבע מקשיי רגולציה. כמסיבת העיתונאים לא ניתנה תשובה ברורה כיצד ייקבע במקרה של מחלוקת מי גרם לחריגה מהעלות המקודית. מנגד, המדינה רואה לגרר את ההוצאה שלה ל-10% מהחריגות, ורק מעל חריגה של 100 מיליון שקל.

מהם האינטרסים של האוצר וכיל בהסכם?

לכיל יש עניין להגיע להבנות עם האוצר, שמשותף פעולה מסויכותיו ומסכים לשמור על חשאיית הריונים וההבנות המלאות. החשש הגדול של כיל הוא מהקמת ועדת ששינסקי ב', שתפעל בשקיפות מלאה ועשויה לחייב אותה בתשלומים גבוהים בהרבה למדינה. לאוצר יש אינטרס להקטין ככל שניתן את חלקו בתשלום ההגנות על ים המלח. כך נוצר החיבור בין הריון בתמלוגים לריון על הגנת בתי המלון. כך כיל יכלה לתמוך בין התמלוגים להגנות, להגדיל את חלקה בהגנות תמורת הקטנתו בתמלוגים. המשמעות מבחינתה: הגרלת ההוצאות לטווח קצר תמורת

והאזרחים יקבלו.

מה צפוי בהמשך?

הריון מול כיל צריך להתנהל בנפרד - על התמלוגים ועל ההגנות על ים המלח. צריך לזכור שהרווח הנקי השנתי של כיל מניצול משאבי הטבע הם מיליארדי שקלים בשנה. כתשעת החודשים הראשונים של 2011 הוא הסתכם ב-4.2 מיליארד שקל. משרד המשפטים קבע, שעל כיל לשאת בחלק הארי של ההוצאות. מכאן שהוצאות המימון שיתפרסו על פני כמה שנים אינן נטל משמעותי על החברה. שטייניץ ציין כי החברה שילמה עד כה למדינה סכום נמוך ביותר מהכנסותיה. על הבסיס הזה, לצד טיעונים משפטיים שמציגה כיל, ניתן להגיע להבנות מחדשות.

בעניין התמלוגים, יש לשנות את מבנה התמורה למדינה מהשימוש של כיל במשאבי הטבע. קיימות שתי חלופות: הפחות טובה היא חידוש המגעים בין האוצר לכיל, שבמסגרתם יעלו התמלוגים בעשרות אחוזים. החיסרון שלה הוא בסיסון השאלה לגבי היכולת של האוצר להתמודד מול היועצים הממולחים של כיל. החלופה השנייה היא הקמת ועדת ששינסקי ב'. משרד המשפטים קבע שראוי להקים ועדה כזו, ועדיף שהממשלה תדבוק בהמלצה.

אורה קורן